המוציא יין פרק שמיני שבת

מתני' תרווד. כף קולייר"ר: **חפ.** קס"ד דפותחת של [1]חפ עצמה ושיעורה נפיש מתרווד: **ברכר.** עץ יש לאולגין ולאשו חד: **כדי לזרוק בכמה.** דלא טרח אינש למשקל לרור משום עוף להבריחו דבקלא בעלמא דרמי ליה אזיל ליה: **גמ' והא קיי"ל דשיעורא דרבנן נפיש.** נגי לעשות תלתי: **חפי פותחת.** שיעס הקבועים בה ולא היא עצמה ועושים אותם מעצם: **חפי פותחת טהורין.** דכל זמן שלא תברן בה אינן ראויין לכלום: **טמאין.** דכלי עצם ככלי מתכות ופשוטיהן טמאין בהכל שומטין (מולין דף כה:). ואי משום דממחבר לפותחת וכל המחבר לטהור טהור פותחת יש לה בית קיבול ומקבל מפתח: **ושל גל.** וחם הפותחת הוחת אינה של כלים כגון של שידה ומגדל אלא של גל כמו [2]טרוקי גלי כגון דלתות שערי האחר אע"פ שאחבן בפותחת הואיל ואבון זה בדלת היא ודלת בנין מחובר לקרקע טהורין: **סכוכית.** זכוכית ועל שם שמוכין [3] קרי סכוכית ועל שם שהיא זכה קרי זכוכית: **והוא שמרגשת.** הבהמה בצרור זה בהכאתו: **שיעורן בכמה.** להתמיה עליהן אי נמי לטלטלן בחצר ולהכניסן לבית הכסא ואידי ואידי חד שיעורא הוא דכמידי דחזי להו מיחייב על הוצאתו: **כזיס כאגוז כביצה.** שלא מכניסין לקיטה ומקנה זו אחר זו אחת כזית ואחת כאגוז ואחת כביצה בתחלה מקנה פי הרעי [4] בקטנה להסיר רעי הנדבק שם שהגדולה [5]פוחסת ומלכלך סביבותיו: **עורבני.** מחזיק יכנים לשם לשקול: **מלא היד.** בין שלשתן או אפילו הן ד' וה' ובין כולן מלא היד: **מקורזלות.** [6]ביקועי שיהיו רחוות לקיטה: **מופר לבכניסה.** בתוך ד' אמות או בחצר אלא לטלטולינהו: **לאגוז.** כל אחת ואחת: **הסם מפני.** פלוגתא דאתרוג מתני' היא במסכת סוכה [7] והיא סדורה בפי התלמידים: **וכבא בריית.** ום הרבה תלמידים שלא שנאוה והוא תולה הידועה בשאינה ידועה: **כך מחלוקת כאן.** ולמימנא בעלמא אמרה דלא תשמה לגיסא דבריית אם משמנה הזכר ממשמע דאתרוג: **אכל לא הפאיים.** כמו שקל פיקח רגב (סנהדרין דף סד.) שקורין גלישט"א דהואיל ומיפרכה לא חזי לקיטה ואמורה לטלטל: **כרשיני בכלייתא.** הכי מיקרו משום שנגל אדם לתה היא והמחריסה מעלה רגנים: **לשמשם.** הנלרך ליפנות ואינו יכול ליפנות אמרינן לקמן בפירקין [8] דממשמש בצרור בנקב והוא נפתח. וקא שלקא דעתך דקאמר ובשבת אסור לשמשם כלל כדרך שממשמשים בחול: **ליפתכן.** דאמר מר (ממיל פ"ח דף מ:) עמוד המוזר מניח אדם לידי הדרוקן: ומשני **כלאחר יד.** הלי כדרך דקאמר רבא כדרך הממשמש בחול בלא שינוי משום הבית נימין אבל כלאחר יד בגון אוזא צרור בב' אצבעותיו שפיר דמי: **אם יש מקום קבוע לכה"כ.** שאם ישמיטו לו ערבית יקנה בהם אחרית מכנים שם מלא יד: **בהכרע.** כשיעור המכריע כאגוז. נפיש מכזית חוטר מכביצה: **מדוכה קטנה.** [9]מלאכתה לאיסור אסור לטלטל: **ואם יש עליה עד.** קנוח המעיד שעשויה לכך מותר לטלטלה לקינוח: **פחתוניות.** פיג"ש: **לולבי גפנים.** אותן פילולין הנלדין בגפן וקורין וודיל"ש: **מוריני בכמה.** כל בשר שיש בהמה העשוי למורג שהוא פגוס וחרוקה כמורג חרוץ חדש כלומר כל מקוס שאין הבשר חלק כגון קליפת הלשון וכגון החוץ שיש בו קוצין וקפגימות וכנית [10] הבוסות: **שקינא בו חבירו. אסיר ואחרבסית נמי קאי: הסולה.** שאינו יושב. אלמא קינא בו חבירו לא חזי לקינוח ורב אשת אמר לעיל אם יש עליה עד מותר: **לא.** לא חזי יבש חזי: **מלד אחד.** בחותו לד שקינא בו חבירו לא חזי לקינוח אבל בלד שני חזי: **דידיה.** שהיה קינוח שעליה שלו: **וגשטשטו.** לותו עד: **מהו.** מי בטיל לייחוד דידהו או לא: **אי רשומו ניכר מותר.** דכיון דמאתם לא חזי לגשמיס ולא מיבטל ליה מבית הבסא:

מתני' [1]עצם כדי לעשות תרווד רבי יהודה אומר כדי לעשות ממנו חף זכוכית כדי לגרור בו ראש [2]הברכר צרור או אבן כדי לזרוק בעוף רבי אלעזר בר יעקב אומר כדי לזרוק בבהמה: **גמ'** למימרא דשיעורא דר' יהודה נפיש הא קימא לן [3]דשיעורא דרבנן נפיש אמר עולא חפי פותחת: תנו רבנן חפי פותחת טהורין קבען בפותחת טמאין ושל גל אף על פי שחיברן בדלת וקבען בסממרים טהורין שכל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע: זכוכית כדי לגרור בו: תנא [4]סכוכית כדי לפצוע בה שני נימין כאחת: צרור או אבן כדי לזרוק בעוף [5]רבי אלעזר כו': אמר רבי יעקב אמר רבי יוחנן והוא שמרגשת בה [6]וכמה שיעורו תניא רבי אלעזר בן יעקב אומר משקל עשרה זוז: זונין על לבי מדרשא אמר להו רבותי אבנים של בית הכסא שיעורן בכמה אמרו לו כזית כאגוז וכביצה אמר להו וכי טורטני יכנים [7]נמנו וגמרו מלא היד תניא [8]רבי יוסי אומר כזית כאגוז וכביצה [9]ר"ש ברבי יוסי אומר משום אביו מלא היד: ת"ר (בשבת) [10]ג' אבנים מקורזלות מותר להכנים לבית הכסא וכמה שיעורן ר"מ אומר כאגוז רבי יהודה אומר כביצה [11]אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא במחלוקת כאן כך מחלוקת באתרוג התם מתני' הכא ברייתא אלא במחלוקת באתרוג כך מחלוקת כאן אמר רב יהודה [12]אבל לא את הפאיים מאי פאיים אמר רבי זירא כרשיני בבלייתא [13]אמר רבא [14]אסור למשמש בצרור בשבת כדרך שממשמש בחול מתקיף לה מר זוטרא ליסתכן כלאחר יד אמר רבי ינאי [15]אם יש מקום קבוע לבית הכסא מלא היד אם לאו כהכרע מדוכה קטנה של בשמים אמר רב ששת אם יש עליה עד מותר מיתיבי [16]עשרה דברים מביאין את האדם לידי תחתוניות ואלו הן האוכל עלי קנים ועלי גפנים ולולבי גפנים ומוריגי בהמה בלא מלח ושדרו של דג ודג מליח שלא בישל כל צורכו והשותה שמרי יין והמקנה בסיד ובחרסית [17]בצרור שקינח בו חברו ויש אומרים אף התולה עצמו בבית הכסא [18] לא קשיא הא בלח הא ביבש ואיבעית אימא כאן מצד אחד וכאן מב' צדדין ואיבעית אימא הא דידיה הא דחבריה א"ל אביי לרב יוסף [19]ירדו עליה גשמים ונשטשטשו מהו א"ל אם היה רישומן ניכר מותר בעא מיניה רבה בר רב שילא מרב

חסדא

חפי פותחת טהורין. פי' בקונטרס שיעס של עצם ועותנין אותם בפותחת [1] לפתות וקודס שלא נקבעו אין ראוין לכלום קבען בפותחת טמאין דכלי עצם כמתכות ופשוטיהם טמאים כדאמר בהכל שומטין (מולין דף כה:) ואי משום דממחבר לפותחת והמחובר לטהור טהור פותחת יש לה בית קיבול דמקבלת מפתח ומה שפירש דפשוטי כלי עצם טמאים כדאמר בהכל שומטין לא דק דהתם לא איירי אלא בגולמי כלי עצם [2]אבל פשוטי כלי עצם הא תנן ומייתי לה בפ"ק (דף עז:) כלי עץ כלי עור כלי עצם כלי זכוכית פשוטיהן טהורין ומה שפירש דחפין הן של עצם קשה לר"י דגבי כלי מתכות מיתניא בתוספתא דכלים ועוד דאי בשלא נקבעו אין ראוין לכלום אם כן פשיטא דטהורין ומה שפי' שפותחת יש לה בית קיבול לקבל המפתח הא לא חשיב בית קיבול שאין המפתח עשוי לטלטל ע"י אותו בית קיבול כמו הקיטע יוצא נקב שלו (לעיל דף סו.) דטהור כשאין בו בית קיבול כתיתין דפי' בקונטו' דמה שמניח ראש שוקו בתוכו לא חשיב בית קיבול שאין השוק מיטלטל על ידו ועוד דפי' דפותחת גורמת עומאה לתף אדרבה תנן בתוס' כלים בפי"ג (משנה ו) פותחת של עץ וחפין של מתכת עומאה פותחת של מתכת וחפין שלה של עץ טהורה אלמא בתר חפין אזלינן ואע"ג דמשמע דאתיא כרבי נחמיה דלא אזיל בתר מעמיד אלא בתר תשמיש דהייטו חותם ברייתא דשמעתי' נמי גרלה לר"י דאתיא כוותיה דקתני סיפא דהכא טבעת של מתכת וחותם של אילנא ר' נחמיה מטהר וגרלה לר"י דבחפין של מתכת פייכי ואע"פ שלא נקבעו לאיין הם קלת ליתנם בפותחת ואפילו הכי טהורין דגולמי כלי מתכות טהורין קבען בפותחת טמאין שגמרה מלאכתן וכן משמע בסמוך דטעמא משום גמר מלאכה דקתני ושל גל אע"פ שחבן בדלת כו' דמשמע מה שקבען בדלת יש לו לגרוס טומאה אלא כיון שאין להם פותחת (ד) [וחפץ] קבוע בגל טהור:

אסור למשמש בצרור. פירש בקונטרס הגלרך לפנות ואינו יכול לאסור משום הסרת נימין ומ"ת והא רבא בדבר שאין מתכוין סבר כר"ש בפס"ב דבילה (דף סג.) וכה"ג פריך לקמן לרבי יוחנן דאסר משום הסרת נימין ויש לומר דהכא במשמוש לרור הוי פסיק רישיה:

ואם לאו בהברע. וגרלה לר"ת כגירסת ר"ח ואם לאו בהכרע מדוכה קטנה של בשמים והכרע פי' רגל כמו כרעי המטה וכן מפרש בירושלמי כמלא רגל מדוכה קטנה של בשמים: [3]**אמר** רב ששת אם יש עליה עד מותר. מילתא באפי נפשה היא פירוש מותר לקנח בה אפילו גדולה יותר מכביצה או אם יש הרבה ממלא היד מותר לטול כולן דיש עליהן עד הוכנו כולן: מהו

בכר א מתי פ"ט מהל' שבת הלכה יב:
בה ב ג שם הלכה יא:
בו ד שמ' לאחין שם הל' ט:
ד שמ' לאחין שם הל' טוד
ש"ע או"ח סימן שיב סעיף ה:
בז ה מתי שם עוש"ע שם סעיף ד:
בח ו מתי שם הל' ה' טוד
רמו"ש שם פ"ז:
בט ז מתי שם עוש"ע שם סעיף ה:
ל ח מתי שם הל' ד טוש"ע שם סעיף ב:

לעזי רש"י

קולייר"ר. כף (של סכרים). בקורי"ש (בסמוה"ם) (ביקורדי"ש). חדות. בעלות שפה חדה. גלישט"א. רגב אדמה. פיגרי"ש. תאנים (טחורים בצורת תאנים). גודיל"ש (וידילי"ש). קונקנות.

מוסף רש"י

מותר להכניס לבית הכסא. כמוך ד' אמות, וכבכ"ם בשדה ואינו מוקף מחיצות ואין שלן אלא שלטון דרגנן, ומשום כבוד הכריחו לא גזור (שבת לדי). כאגוז. קטנה בהכי מאא לקיטת אבל גדולה לא מאא (שם). התולה. שאינו יושב אלא על גבייו, שמתוך כך נקבו נפתחים יותר מדי (ברכות נה).

רבינו חננאל (המשך)

דברי ר' יאנאי, אם יש מקום קבוע לבית הכסא שנפנה בו מטלטל לשם שלש אבנים מקורזלות, כל אחד [כ]מלא היד [כדי] לקנח בהן, ואע"פ שיש ממקום שנושלן עד בית הכסא הקבוע אמות הרבה [ד' אמות]. אבל אין מקום קבוע אלא אם יש בידו אבנים סובב בבקעה לראות אנה ישב, אין לו (לשנות) [לשאת] אלא בהכרע מדוכה קטנה של בשמים. [אמר ר' יוסי לא אמרו אלא של בתים אבל לא של בשמים]. והיינו שמעין פירושא הכרע מדוכה קטנה [ראשה] של בוכנא שדורכין בו והוא (מקנה) [מקום] שמעבירין אותו בתוך המדוכה לשחוק בו. וראינו בתלמוד ארץ ישראל מלא רגל מדוכה קטנה של בושם. אמר רב ששת אם יש עליה עד מותר. פירשו רבינו עד, כגון סמרטוט או פקולין כדתנן התם מ(מ)שפשת בני עדים, והן הן תיקוניה דעיזוהיה. והכי קאמר אע"פ (שנשתנה) [שנתקנה] בה כבר, הרי הוא מותר לישלה ולהתקנה בה. [י"א: ע"פ שנתקנה בה כבר ריש בה עד, מותר להתקנה פעם אחרת]. מיתיבי עשרה דברים מביאין את האדם לידי תחתוניות, ואחת מהן המקנה בצרור שקינח בו חבירו. ופירקו כמה פירוקין, אם לח הוא לא יקנח בו שמביאו לידי תחתוניות ואם יבש מותר. איבעיית אימא אם קינח בו חבירו מצד אחר מקנח הוא מצד אחר, ואם קנח חבירו משני צדדין חוששים. אבע"א אפילו צרור שהוא קינח בו כבר גם עכשיו חוזר ומקנח בית, ואם חבירו קינח בה בא הוא לידי תחתוניות [י"א: ו בעית אימא בצרור שקנח בו חבירו, וכי קתני רב ששת דמותר להתקנה בו עכשיו, בצרור שקנח בו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה סכומת וכו' שמוכן כה קרי: (ב) ר"ה כזית וכו' מקנח מי הנקב מקנעה: (ג) תוס' ד"ה חפי וכו' בפותחת של עץ לפתות וקודס שנקבעו כל"ל ומיהת שלא נתתקן: (ד) באר"ח אלא כיון שאין לסם פותחת ואף קטע בגל טהור. נ"ב פירוש מדקתני [אע"פ שחיבון בדלת וקבען בחסמרי' משמע] דס"ק לא מיבעיא [הכיא דמיכן] ואח"כ הקיון דלא מקרי [נגמרה מלאכתן דחלא טהור אלא אפי' סיסם] דקבוע בגל [נסמרי' דנגמרה מלאכתן אפילו הכי טהור] הא שמתני' הסוס כיון שאין לסם פותחת אלא דשל גל [מיהי נ"כ בפותחת אפי' אע"פ דקאמר הא כיון שקבען בפותחת כבר נגמרה מלאכתן כמו בריש] ואם כן כשלא קבען בסמרים ממאין ועיקר הטעם דשל גל טהורין מטמא הנזכר לקרקע ומאי אע"פ שחיבון]:

גליון הש"ם

גמ' אבר רבא אסור לשמשם בצרור. בר"ש פ"ז מ"ד דטהרות כי' לו הגי' כאן לשתם: רש"י ד"ה מדוכה קטנה מלאכתה לאסור. עיין לקמן דף קכג ע"ב ברש"י ד"ה הני נמי עלי ומדוכה ע"ש:

רבינו חננאל

חף לזרתני הכא (חסיס) דתניא הכא, שניים, שעשו (שורים) [שניים] מחתיכה של עץ וקורין בלשון פרסי דנר אגנאת, מן(ן) נודעים בכבל. (ו)יש חפים בנגר שהן הלויין ועומדים בקבורים בתוך העץ שהוא בית הנגר, ונקרא אלקפר, ובעצן שהוא הנגר נקבים מוכנים להן (כ)שפתבוזנין נגדן נופלין ונכנסין להן, ואלה הן של גל ובהן נפגר, והמפתח יש בו חפין בולטין מכוונין כנגדן מכניסין אותו בחלל שבנגר וחפין מעלין את החפין של גל והוא נפתח, ואף שבדלת טהורין לעולם [מפני] שהן מחוברים לקרקע, ושבפפתח טהורין עד שיקבעו בפותחת ואז הוויין מכלל הכלי. זוז הוויין (מצרך) (דנרין) כולן אחד הן. וכן כששאל זוזין כמה שיעור אבנים מקורזלות שאדם מעבירן בכרסלית יתר מד' אמות ומקנח בהן, ואמרו לו כזית, כאגוז, כביצה. אמר להן (ומסמסנין) [וכי טורטני] יכנים, פירוש היש לו מאזנים שישקול השיעור הזה. נמנו וגמרו הכל מותר עד (אלא) [מלא] היד. וכן א"ר ישמעאל בר' יוסי

משום אביו, וכן הלכה. אבל פלוגתא דר"מ ור' יהודה דפליגין הכא כי היכי דפליגי באתרוג. עיקרן תרוייהו (ובדמנו וגמרו) [כדגמנו וגמרו]. פיים דקא מפרש ליה קרשיני בבלייאתא, שהוא אדמה שהוא קרוב להתפרך ולהתכתת. ואיתה אבנים ולא לבנים שרופות דקריין אגורי. אמר רבא לא ימשמש בצרורות בשבת, כדי להחליקן שלא ישרטו את בשרו, ומצא בא לידי כתישה או שחיקה [שכל כי האי גונא כשחיקה דאמרי]. ולא יעשה כדרך שהוא ממשמש בחול. מתקיף לה מר זוטרא והיאך יסתכן, אלא כלאחר יד. [י"א: תקיף מר זוטרא ואם לא יחליק כמנא מסתכן. ופרקינן אלא משמש כלאחר יד]. ויש מפרשין כדי לחכך ולנקות את עצמו כדרך שהוא ממשמש בחול. ואף לא (יסתכן) בעובי שם שינוף, אלא מתחכך ומתנקה כלאחר יד שמרצא שינוי מן החול. ופירוש

עצמן). א"ל אביי לרב יוסף ירדו עליהן גשמים ונטשטשו מהו. כך שמענו פירושו, שאם נראו לו אבנים מקורזלות דבוק עם הקרקע (מוריידה) [בירידת] גשמים, [ונטשטש הענר מעליהן ונמחק מהו לטלטלן]. והו' נטשטש, רתניא התם נטשטשו ואין עושין פירות מי מיישיגין שמא יהא (כפות) [כפותר] או כטותן, ואמרו אם היה רישומן ניכר מותר לו ליטלן ולקנח בהן. [י"א: מר ליה [אביי] לר' יוסף ירדו גשמים על האבנים המחוסין בענר ונטשטשו, כלומר נמחק הענר מעליהן, מהו לטלטלן בשבת. ואמר ליה אם רישומן ניכר מותר. כלומר רישום האבנים ניכר מאתמול מותר עכשיו לטלטלן ולא חיישינן שמא יבוא לקפלם ונמצא כפותר או כטותן. נטשטשו גרסינן בעניין השטר נמחק או נטשטש, ותניא נטשטשו ואין עושין פירות].

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com